

تبیین فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان در راستای ارتقای کیفیت کنشهای علمی دانشگاه فرهنگیان

رضا معصومی نژاد،^۱ شهلا بابائی،^۲ زهرا بابائی^۳

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تبیین ابعاد فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان در ارتقا سطح علمی دانشگاه فرهنگیان انجام شد. **روش:** رویکرد تحقیق، کیفی از نوع تحلیل محتوای استقرایی با تأکید بر شیوه خود ادراکی بود. مشارکت کنندگان دانشجو- معلمان شاغل در دانشگاه فرهنگیان شهید مطهری خوی در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که ۱۷ نفر از آنان به صورت نمونه گیری هدفمند از نوع شاخص، مورد مطالعه قرار گرفتند. در این راستا مصاحبه های نیمه سازمان یافته ای از آنها صورت گرفت و نمونه گیری تا اشباع داده ها ادامه یافت. برای اعتبارسنجی یافته ها، از روش خودبازبینی محقق و توصیف غنی داده ها و برای تعیین پایایی داده ها، از روش تحلیل موازی استفاده شد. **یافته ها:** یافته های این تحقیق شامل هشت مقوله اصلی، ۲۶ مقوله فرعی و ۱۵۹ کد اولیه است که مقوله های اصلی آن، مبتنی بر شاخصه های فرهنگ آموزش، پژوهشگری، حرفه ای گری، خودانگاره معلمی، هویت علمی، خودرهبری، گفتمان سازمانی و خودزیستی علمی است. **نتیجه گیری:** نتایج نشان داد که در راستای توسعه و غنی سازی فرایندها و کنشهای آموزشی، فعالیت های فکورانه دانشجو- معلمان محور اقدامات درسی و تربیتی قرار گیرد و به کارگیری اندیشه ها و دیدگاه های جدید منبعث از تجاربی باشد که در عمل به کار گرفته شده اند.

واژگان کلیدی: مالکیت معنوی، دانشجو- معلمان، کیفیت علمی، دانشگاه فرهنگیان.

◆ تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۵

۱. استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) صندوق پستی: ۸۸۹-۱۴۶۶۵
r.masouminejad@cfu.ac.ir

۲. دکترای ادبیات عرب، دانشگاه خوارزمی. Sh_babai52@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد زیست شناسی، دانشگاه آزاد مرند. zbabaie1367@gmail.com

الف) مقدمه

آموزش نوآورانه یک نیاز تحصیلی بالاتر برای بسط قابلیت‌ها در دوره تحولات اجتماعی است. در واقع؛ رشد جامعه نیازمند آموزش‌پذیری در راستای پرورش استعدادها با آگاهی و توانایی نوآورانه است (ژانگ،^۱ ۲۰۲۱: ۱۲۶۵). معلم خلاق، فردی است که می‌تواند با آوردن مطالب و ایده‌های مختلف به محیط آموزشی، مشکلات را حل کند؛ خود را سازگار کند؛ انتظارات دانش‌آموزان را برآورده و محیطی یادگیری جذاب و محرک را فراهم کند (سویکورت و ازونیلو،^۲ ۲۰۱۸). او سعی می‌کند با برنامه‌ریزی کل موقعیت برنامه درسی در ذهن خود، یادگیری را برای دانش‌آموزان معنادار کند. او دائماً در حال نوآوری است تا درس را برای دانش‌آموزان کلاس خود جذاب کند. سعی می‌کند هر رویدادی را به محیطی انگیزشی تبدیل کند. دانش‌آموزان را به تفکر و عمل خلاق تشویق می‌کند. همچنین به دانش‌آموز اجازه می‌دهد تا به این باور برسد که می‌تواند خلاق باشد (شرگلمان و کازانچی،^۳ ۲۰۱۶). در حقیقت؛ اقدامات مربوط به مالکیت معنوی است که فرصت تصمیم‌گیری در دنیای واقعی را به دانشجویان می‌دهد و به طور قابل توجهی به آنان کمک می‌کند تا مهارت‌های حل مسئله عاطفی، خلاقانه و راهبردی را در عمل به کار گیرند (کاهوی و مورفی،^۴ ۲۰۲۱: ۳۷). می‌توان گفت معنویت شناختی چیزی فراتر از آن است که ما می‌توانیم ببینیم (هاریس،^۵ ۲۰۲۲: ۲۲) و به ارتباط یا رابطه با امر متعالی مربوط می‌شود (فراسر-پیرس،^۶ ۲۰۲۲: ۱۱۲). به عبارتی؛ معنویت موجودیتی فرهنگی است که نمی‌توان از آن اجتناب کرد (تیلیچ،^۷ ۱۹۶۴؛ نقل از: هاریسودین،^۸ ۲۰۲۱: ۸۲). در واقع؛ تلاش برای بهبود شایستگی‌های حرفه‌ای و کمک به شناسایی نقاط قوت شخصی و محدودیت‌های نسبی دانشجویان - معلمان، تأمل واقعی ضروری است (انگولولو و کاناندجهو،^۹ ۲۰۲۱: ۱۲۹). بنابر این، مالکیت معنوی به یک دارایی بسیار ارزنده تبدیل شده است که به طور بالقوه برای فردی که از سودمندی آن بهره‌برداری می‌کند، درآمدی به همراه دارد.

آموزش عالی بر کشف دانش جدید متمرکز شده است که می‌تواند به مالکیت معنوی تبدیل شود؛ اما قانون و سیاست آموزش عالی ممکن است فرصتهایی را برای مالکیت معنوی

-
1. Zhang
 2. Soykurt & Uzunboyulu
 3. Schreglmann & Kazanci
 4. Cahoy & Murphy
 5. Harris
 6. Fraser-Pearce
 7. Tillich
 8. Harisuddin
 9. Ngololo & Kanandjebo

تبیین فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان ... ♦ ۱۱۷

توسط افرادی که در فرایند کشف دخیل اند، فراهم کند. انتشار دانش جدید به دست آمده در مالکیت معنوی ممکن است بر هدف حفاظت از توسعه تجاری محدود شود، ولی آموزش عالی بیشتر درگیر نظارت بر انتقال فناوری می شود (وان دیوسن، ۲۰۱۳: ۱). پتانسیل معنوی و خلاق دانشجو- معلمان نقش مهمی در حفظ تعهد حرفه‌ای آنان و رشد دانش‌آموزان از جهات مختلف ایفا می کند. توسعه پتانسیل‌های معنوی و خلاق معلمان از طریق تجارب آنان در سیستم مدرسه- دانشگاه، بخش مهمی از فهم آموزشی است که نیازهای امروز را برآورده می کند (یشنکولوا^۲ و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۳۴۸). در واقع؛ تجربه علمی گسترده با ماهیت چندبعدی آن، تأثیر مثبتی بر درک دانشجویان از آمادگی شان برای فعالیتهای حرفه‌ای دارد (گارسیا-آراکیل^۳ و همکاران، ۲۰۱۸) و یک معلم فکور باید به قابلیت‌هایی مجهز شود که خودش بتواند دانش، مهارت و نگرشهای مورد نیاز حرفه معلمی را به دست آورد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۸). در این راستا، دانشگاه‌ها به منظور افزایش درک مالکیت معنوی دانشجویان، به ایجاد شیوه‌های مشارکت گروهی و ارائه راهکارهای مربوط به آن در چارچوب طراحی برنامه مشارکتی می پردازند (والاس و راینمن، ۲۰۱۸: ۱)؛ بدین صورت که دانشجویان با انجام تکلیف چندوجهی در دوره‌های آموزش عالی به صورت انفرادی یا گروهی، با نحوه احترام به حقوق مالکیت معنوی آشنا شده و با توانمندی خلاقانه در اجرای وظایف، به عنوان مؤلفان منابع علمی معرفی می شوند (کوهوت-تیلور و شیفر، ۲۰۲۰: ۱۱). قانون و مقررات حاکم بر توزیع حقوق مالکیت معنوی دانشجویان، پیامدهای قابل توجهی از لحاظ هزینه، کیفیت و سازگاری محصولات و خدمات آموزشی دارد (گوردون و سوپرفاین، ۲۰۲۱: ۵۵۷). به طور کلی می توان گفت که (۱) معنویت، قدردانی از اعتقاد به جوهر مطلق و کل است؛ (۲) معنویت، خودآگاهی است؛ (۳) معنویت به دنبال یافتن معنای واقعی در زندگی علمی است؛ (۴) معنویت شامل فضایی است که می توان آن را در شکل یک محیط آموزشی توسعه داد. (تیسدل، ۲۰۱۳: نقل از: هاریسودین، ۲۰۲۱: ۸۴)

پژوهشهای انجام شده در این حوزه عبارتند از: یافته‌های مطالعه بخشی جهرمی و همکاران (۱۴۰۱) بیانگر این است که توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه فرهنگیان مبتنی بر غنی سازی قابلیت‌های شغلی و هویتی دانشجو- معلمان در آموزش است. نتایج مطالعه یاسینی

-
1. Van Dusen
 2. Yeshenkulova
 3. Garcia-Aracil
 4. Wallace & Reinman
 5. Kohout-Tailor & Sheaffer
 6. Gordon & Superfine
 7. Tisdell

و همکاران (۱۴۰۱) نشان می‌دهد که سازوکار توسعه فعالیت‌های معلمان در ابعاد مختلف آموزشی و پرورشی، مانند تدریس، خلاقیت و ... در راستای توجه به نیازهای معنوی، شایستگی‌ها، توسعه‌گری و کسب دانش علمی است. یافته‌های مطالعه کرمی و همکاران (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که مهارت طراحی و نگارش دانشجو- معلمان در دوره‌های کارورزی وابسته به تسلط دانشجویان به دانش محتوایی و دانش تخصصی آنهاست که می‌تواند راهگشای مسائل آموزشی باشد. نتایج یافته‌های یشنگولوا و همکاران (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که توسعه ظرفیتهای معنوی و اخلاقانه دانشجو- معلمان مبتنی بر بسترسازی دانشگاهی، مانند ارتباط مدارس- دانشگاه و تشکیل سمینارهای توسعه فردی است. یافته‌های مطالعه یلماز و چلبی^۱ (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که مالکیت معنوی به عنوان یکی از عناصر اخلاق علمی در توسعه پژوهشهای تحلیلی اطلاعات، مورد تأکید نظامهای آموزشی است. نتایج یافته‌های مایردریک و فلیشر^۲ (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که طرز تفکر معلمان درباره نحوه برخورد آنها به عنوان یک معلم با موقعیتهای آموزشی و انعطاف‌پذیری در کنشهای آموزشی، بر میزان موفقیت آنان در طراحی تدریس و حوزه‌های موضوعی تأثیر دارد. نتایج یافته‌های پرینس^۳ (۲۰۲۱) بیانگر این است که توجه به بهبود آموزش دانشگاهی دانشجو- معلمان با رویکرد فعالیتهای پژوهشی و تلقی آنان به عنوان محقق، منجر به تولید ایده‌های جدید از طریق تحقیقات آموزشی می‌شود.

دانشجو- معلمان کنشگرانی‌اند که هدف آنان از یادگیری و فعالیتهای درسی، علاوه درک و فهم مفاهیم علمی در رشته‌های مختلف آموزشی، تحلیل و پردازش چگونگی شکل‌گیری ساختار آنهاست. به عبارتی؛ دانشجو- معلمان سعی می‌کنند فرایند ایجاد دانش را با نقش‌پذیری در چارچوب اقدامات پژوهشی و تألیفی بر عهده گرفته و راهبردهای نوآورانه‌ای در توسعه علوم آموزشی و تربیتی به کار گیرند. آنچه در عمل مشاهده می‌شود این است که با وجود تمایل و گرایش دانشجویان دانشگاه فرهنگیان به فعالیتهای دانشگاهی که متضمن مالکیت معنوی برای آنان باشد، به شرایط و موقعیتهای تسریع‌کننده اقدامات فکورانه آنان در حوزه آموزش که هدف و انگیزه‌های آنان را سازماندهی و هدایت کند، کمتر توجه شده است. بنابر این، تسلط و فهم همه‌جانبه موضوعات آموزشی و نحوه کاربرد آنها در عمل و میزان ارزشمندی آنها در موقعیتهای مختلف یادگیری با استفاده از

1. Yilmaz & Celebi
2. Meierdirk & Fleischer
3. Perines

دیدگاههای جدید و تازه، مورد تردید قرار گرفته و مهارت و قابلیت‌های خلاقانه دانشجو- معلمان به عنوان معلمان آینده نظام آموزشی، از کیفیت بالایی برخوردار نبوده و بیشتر، یکنواختی فعالیتهای آموزشی آنان در محیط‌های کلاسه‌های درسی پیش‌بینی شده است. در نتیجه ضروری است که دانشگاه فرهنگیان به عنوان متولی امورات آموزشی و پرورشی مخاطبان خود و برای جلوگیری و رفع این موانع، برنامه‌ها و طرحهایی را در قالب توسعه مالکیت فکری و معنوی دانشجویان خود در دستور کار قرار دهد تا بتواند به صورت یک سازمان پویا و نوآور، توانایی پاسخگویی با تغییرات روزافزون جامعه را داشته باشد و همپای توسعه علمی حوزه‌های آموزشی، راهکارها و روشهای جدیدی را به دانش آموزان ارائه کند. می‌توان گفت که اهمیت و جایگاه مالکیت معنوی در ساختار آموزشی به خاطر این است که دانشجو- معلمان با استفاده از درک علل فرسودگی شغلی ناشی از عدم تحرک و تغییر، به ایجاد راهبردهای پیشگیرانه در چارچوب اخلاق کاری فردی بپردازند. (لیندکوئیست^۱ و همکاران، ۲۰۲۱: ۱۲۶۶)

از طرفی، سیاستهای تربیت معلم متناسب با استانداردهای بین‌المللی، رشد پتانسیل‌های معنوی و خلاقانه دانشجو- معلمان در نظام مدرسه- دانشگاهی است که ایده‌ای مهم تلقی می‌شود؛ زیرا وجود قابلیت‌های معنوی سبب سازگاری بیشتر با تغییرات جهانی می‌شود (پشنکولوا و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۳۴۹). تلاش برای فراهم کردن شرایط این نوع مالکیت، تمایل به دانش مشارکتی دانشجویان را افزایش داده، می‌تواند منبعی برای نوآوری و پایداری باشد؛ به طوری که مالکیت معنوی، فرایند کلیدی در اقتصاد دانش و جامعه یادگیرنده باشد و نیاز به نوآوری دائمی برای ارتقای توسعه اقتصادی و تجارت را در نظام دانشگاهی ایجاد کند (الیوت و پدler^۲، ۲۰۱۸: ۱۸). در پژوهش حاضر نیز محقق به دنبال پاسخ این پرسش است که فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان دارای چه مؤلفه‌هایی است که می‌تواند شرایط را برای خلاقیت و نوآوری آنها در حوزه‌های مختلف آموزشی- علمی در راستای ارتقای کیفیت علمی دانشگاه فراهم کند و بستری برای توسعه ابتکارات نظام آموزشی باشد؟

(ب) روش تحقیق

مطالعه حاضر به دنبال شناسایی و تشریح شاخصه‌های مالکیت معنوی دانشجو- معلمان در راستای ترسیم ساختار فعالیت علمی آنان در دانشگاه فرهنگیان بود. پژوهش از لحاظ هدف،

1. Lindqvist
2. Elliott & Pedler

در حوزه پژوهشهای کاربردی و به لحاظ روش گردآوری داده‌ها، از نوع پژوهش کیفی با ماهیت اکتشافی است. تحقیقات کیفی سعی در بررسی و درک یک وضعیت، واقعه و پدیده در محیط طبیعی دارد (ازر و آکسوت، ۲۰۲۱: ۱۶). رویکرد تحلیل کیفی دارای روشهای متعددی برای پژوهش و بررسی پدیده‌های آموزشی است که در این مطالعه از روش تحلیل محتوای استقرایی با تأکید بر شیوه خودمفهومی برای دستیابی مناسب به داده‌ها استفاده شده است.

مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان شهید مطهری شهرستان خوی است که تجربه فعالیت‌های علمی و خلاقانه در حوزه رشته تخصصی را داشته‌اند و ۱۷ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری هدفمند، از نوع نمونه‌گیری شاخص انتخاب شدند. انتخاب نمونه‌های پژوهش تا زمانی که اطلاعات کاملی به دست آمد و هیچ داده جدیدی از طریق مصاحبه اضافه نشد، ادامه یافت. به عبارت دیگر؛ داده‌ها به اشباع رسیدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه‌هایی نیمه‌ساختاریافته استفاده شد؛ زیرا به کمک آن، ارزیابی عمیق‌تر ادراکات و نگرشهای مشارکت‌کنندگان و نیز بررسی موضوعهای پیچیده و پیگیری پاسخهای آنان امکان‌پذیر است (سرمد، و همکاران، ۱۳۹۶). مصاحبه‌ها، در خصوص دیدگاهها و نظرات دانشجو- معلمان درباره اینکه: مالکیت معنوی چیست و چه جایگاهی می‌تواند در توسعه و ارتقای علمی- آموزشی معلمان داشته باشد؟ اولیتهای شما برای رشد مهارتهای مطلوب در حوزه این نوع مالکیت چیست؟ چه کارکردهایی در دانشگاه برای دانشجو- معلمان در اجرای این عملکرد فکری باید اندیشیده شود؟ و اینکه، در فرایند معنویت عقلانی برای دانشجویان، چه مؤلفه‌هایی باید برای تسریع این روند در نظر گرفته شود؟ پرسیده شد. فرایند مطرح شدن سؤالات از کل به جز بود؛ بدین صورت که ابتدا سؤالات کلی درباره موضوع پژوهش، مطرح و سپس سؤالات جزئی‌تر و دقیق‌تری متناسب با فرایند مصاحبه از دانشجو- معلمان پرسیده شد. مدت مصاحبه‌ها بین یک تا دو ساعت بود و تعداد جلسات برای هر شرکت‌کننده، بین یک تا دو جلسه متغیر بود. مصاحبه‌ها با اطلاع دانشجو- معلمان و از طریق برنامه واتساپ روی گوشی موبایل ضبط شد و بلافاصله بعد از اتمام مصاحبه، پس از چندین بار گوش دادن، متن آنها پیاده و تجزیه و تحلیل شد و جملات و عبارتهایی مرتبط با عناصر و فعالیتهای فکورانه در راستای مطلوب‌سازی فرایند مالکیت معنوی در محیط دانشگاهی، انتخاب شدند. جدا کردن جملات مربوط به هر مفهوم و تبدیل و تغییر شکل جملات بیان‌شده هر فرد، به طور جداگانه از مصاحبه افراد دیگر صورت گرفت

تبیین فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجویان - معلمان ... ۱۲۱

و با در نظر گرفتن وجوه و نکات مشترک، در قالب مضمون یا زمینه‌های اصلی سازماندهی شد.

در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها، از مجموع مصاحبه‌ها، ۲۷۴ زمینه اولیه استخراج و در مراحل بعدی به تدریج با حذف زمینه‌های مشابه و نزدیک به هم، مؤلفه‌ها کاهش یافت و در نهایت، هشت مضمون اصلی، ۲۶ مضمون فرعی و ۱۵۹ مضمون اولیه به دست آمد. برای اطمینان از صحت و سقم و اعتبارپذیری یافته‌های به دست آمده، متن مصاحبه‌ها به طور همزمان در طول اجرای جمع‌آوری داده‌ها، بررسی و توصیف عمیق‌تری شد تا مفاهیم و معنای واقعی‌تری به دست آید. همچنین، مصاحبه‌های افراد توسط خود پژوهشگر در چندین نوبت، بررسی و تحلیل و مضمون‌آفرینی شد. به طور خلاصه، برای اطمینان و اعتباربخشی به دقت و صحت داده‌ها، از روش غنی‌سازی داده‌ها و خودبازبینی محقق استفاده شد.

برای تعیین ثبات و پایایی داده‌های به دست آمده نیز در فرایند کدگذاری و تحلیل داده‌ها، دو نفر همزمان و به طور موازی به فعالیت پرداختند و حاصل کار، کدگذاری و مقایسه شد و مناسب‌ترین مفاهیم انتخاب شدند. برای تعیین میزان توافق بین دو کدگذار نیز از ضریب کاپای کوهن استفاده شد که در آن، ضریب توافق بین کدگذاران ۸۲ درصد بود که نشان از سطح بالای پایایی داده‌های به دست آمده است. در فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها، اطلاعات به دست آمده از طریق مراحل تحلیل محتوای استقرایی، شامل (۱) کدگذاری اولیه و جمع کردن کدهای مشابه زیر یک مقوله واحد، (۲) مقایسه و تشکیل مقولات میانی معرف موضوع تحقیق و (۳) تشکیل مقولات اصلی از طریق ارتباط انتزاعی سطح بالا، تحلیل شد. (توماس،^۱ ۲۰۰۶)

ج) یافته‌ها

۱. فرهنگ آموزشی

جدول ۱: مفاهیم استخراج شده از مضمون فرهنگ آموزشی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
فرهنگ آموزشی	حرکت‌پذیری	پیوستگی فعالیتها، مقاومت در برابر سنتهای رایج، عدم پذیرش صرف یافته‌ها، جستجوی واقعیات جدید، تجددخواهی، متعالی‌سازی آموخته‌ها، اصلاح‌گری.

تبیین‌گری	تحلیل علمی دانش، توصیف رویدادها، شفافیت‌سازی، ارتباط‌دهی موضوعات با واقعیتها، معنابخشی مفاهیم.
رویکرد سیستمی	چندجانبه‌گری یادگیری، کل‌نگری، ترسیم شکل و زمینه موضوعات، تأثیر متقابل عناصر، هدف مشترک، یکپارچه‌سازی فعالیتها.
آینده‌پژوهی	نگرش انعطاف‌پذیر، ترسیم موقعیتهای بالقوه، زایش‌پذیری واقعیتها، ارزیابی فرصتهای پیش رو، برنامه‌ریزی بلندمدت.

بررسی یافته‌های این مضمون اصلی نشان می‌دهد که فعالیت و تلاش مستمر دانشجو-معلمان در زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و ... مبتنی بر وجود نگرشی فرهنگ‌مدارانه نسبت به فرایند آموزش‌پذیری است. به عبارتی؛ حرکت به سمت توسعه و پیشرفت در ابعاد مختلف دانشگاهی، مستلزم وجود مفهومی به نام فرهنگ به عنوان عامل روبنایی است که می‌تواند در کنار استلزامات اقتصادی دانشگاه، دانشجویان را به حرکت در این مسیر علاقه‌مند سازد. در واقع؛ قابلیت دانشجویان برای ایجاد مالکیت معنوی، در گام اول مبتنی بر میزان کنشگری آنان در برخورد با مسائل و سوژه‌های آموزشی است که حس نواندیشانه نسبت به پیاده‌سازی ایده‌ها و ارائه راهکارهای جدید ایجاد می‌کند؛ به طوری که پذیرش صرف دانش جزء تمایلات آنان نیست، بلکه کنکاش در ماهیت موضوع و رسیدن به اصل آنچه در واقعیت وجود دارد، هدف اصلی آنهاست. در این راستا، آنان باید قدرت تحلیل و تشریح موضوعاتی را که با آن روبه‌رو می‌شوند داشته باشند و به درک معنادار آن پردازند؛ به طوری که موضوعات موجود از هر حیثی برای آنها قابل درک باشد. از طرفی، تأکید بر استفاده از رویکرد کل‌گرایانه، فرصت بررسی و درک بیشتر ماهیت سوژه‌ها را در راستای خلق پدیده‌های اصیل و تازه فراهم می‌آورد؛ به طوری که دانشجو-معلمان را متعهد به تلفیق عناصر که جزء هویت ذاتی موضوعات آموزشی است، ساخته و گستره دانشی و بحث و بررسی وسیع‌تری را مهیا می‌سازد. همچنین با ایجاد یک ذهنیت آینده‌نگر در راستای برآورد رویدادهای پیش رو، فرصتها و نیازهای ضروری، دانشجویان را به ارائه طرحهای جدید با پشتوانه علمی ترغیب می‌سازد تا این قابلیت را پیدا کنند که با قدرت پیش‌بینی مطلوب، به ترسیم آنچه در آینده مد نظر خواهد بود، پردازند و در موقعیت برخورداری از اندیشه‌هایی قرار گیرند که مربوط به افکار و تفکرات آنهاست.

۲. پژوهشگری

جدول ۲: مفاهیم استخراج شده از مضمون پژوهشگری

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
پژوهشگری	معلم پژوهی	روایت پژوهی، کنش پژوهی، تدریس پژوهی، کارورزی.
	خود کاوی	خودآموزی، نظریه پردازی، چارچوب سازی علمی، ارائه دیدگاههای زمینه ای، کارنمای معلمی، تحلیل ذهنی، بررسی معکوس، مقایسه پردازی.
	چالش انگیزی	سوژه یابی، نیازسنجی آموزشی، موقعیت یابی انتظارات، راهبردگزینی، ذهنیت زایشی، حل مسئله، تضادگزینی، جذابیت پذیری سوژه.

بررسی یافته های این مضمون اصلی نشان می دهد که تلاش برای ایجاد حس مالکیتی در دانشجویان، در راستای ابراز وجود علمی مبتنی بر رویکرد پژوهشگرانه است که آنان را در وضعیتی پایدار از لحاظ ذهنیت خلاق و نوآور قرار می دهد؛ به طوری که دلمشغولی و درگیری فعال و پویایی در برخورد با مسائل آموزشی داشته، آمادگی ذهنی بالایی برای پذیرش و توجیه پدیده ها و ارائه راهکارهای مختلف را در صورت وجود موانع و مشکل برای آنها داشته باشند. می توان گفت که قرار گرفتن دانشجو- معلمان در بطن ایده های معنوی، مستلزم تلقی خود به عنوان معلمانی است که تمایلات کاوشگرانه دارند. به عبارتی؛ این فرصت فراهم است که معلمان خود را با اقدامات پژوهشی که منبعث از حرفه آنهاست، درگیر سازند و نگرش معلم پژوهانه در وجود آنها رشد یابد و از این طریق، بستری برای فعالیتهای پژوهشی فراهم کنند. از طرفی، پذیرش ماهیت پژوهانه در حرفه معلمی، آنان را به سمت تفکری پیش می برد که اولویت آن نگاه به محیط از روی دغدغه مندی است تا بتوانند مسائل و نیازهای آموزشی را بر اساس اولویت و درجه اهمیت شناسایی کنند و در پی حل آن برآیند. این وضعیت، دانشجو- معلمان را در موقعیتی قرار می دهد که به تأمل درباره عادات ذهنی خود بپردازند و با درون نگری به دخل و تصرف تجارب به دست آمده بپردازند تا بتوانند با تلفیق تجربه درونی و واقعیات بیرون، به ارائه صورتی جدید از پدیده های آموزشی نایل آیند. به طور کلی، پژوهشگری فرصتی است که میزان مالکیت معنوی دانشجو- معلمان را از طریق تعهد به مهارتهای شغلی و کاربرد آن به صورت عملی با وساطت اندیشه های درون کاوانه مشخص می کند.

۳. حرفه‌ای‌گری

جدول ۳: مفاهیم استخراج‌شده از مضمون حرفه‌ای‌گری

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
حرفه‌ای‌گری	طراحی آموزشی	الگوسازی آموزشی، پیش‌بینی فرصت‌های یادگیری، ارائه راهکارهای یادگیری، توسعه تجربیات جدید، بهینه‌سازی آموخته‌های دانش‌آموزان، ارتقای مهارت‌های عملکردی.
	تحلیل محتوا	استخراج عناصر برنامه درسی، شناخت رویکردهای برنامه درسی، کاربرد راهبردهای پردازش محتوا، مقایسه کرد روش‌های تحلیل.
	کنشگری	تعاملات انسانی، راهبردهای تدریس، مدیریت رفتاری، درک نیازها، بازخورددهی، تأمین بهداشت روانی کلاس، اعتمادآفرینی، علاقه‌مندسازی به یادگیری، جذابیت رفتار آموزشی.

بررسی یافته‌های این مضمون اصلی نشان می‌دهد که یکی از عوامل اصلی قرار گرفتن دانشجو-معلم در جایگاه مالکیت معنوی، مربوط به مهارت‌ها و شایستگی‌های شغلی است که ایجاب می‌کند برآیند آن، محصولات و تولیداتی باشد که هم به ارتقای حرفه‌ای و هم به تسهیل امورات شخصی آنان کمک کند. به عبارتی؛ توسعه حرفه‌ای در هر جایگاه، وابسته به نشان دادن توانایی‌های فردی در تولید ایده‌ها و مفاهیم مربوط به فنون همان حرفه است. می‌توان گفت که گام‌های اولیه دانشجو-معلم برای رشد دارایی‌های معنوی از بعد عقلانی، تمرکز بر تولید محصولات آموزشی است که در پیاده‌سازی مفاهیم درسی نمود پیدا می‌کند. بدین صورت که آنها بر حسب تجارب کسب شده، راهکارها و شرایطی را برای اجرای موثر آموزش در محیط‌های آموزشی مطرح می‌کنند که تداعی‌کننده آماده‌سازی معلم متناسب با این ذهنیت، امکانات و سطح علمی است. از طرفی، قابلیت دانشجو-معلم برای ارائه ایده‌های معنوی گرایانه شغلی، شناسایی عناصر و مؤلفه‌های حاکم بر جریان محتوای آموزشی و ترکیب آنها در یک ساختار نوپدید است که ارتباطات و کنشهای تازه شناسایی‌شده‌ای را برای تعمیق فرایندهای یادگیری تشریح می‌کند و مدعی نگاهی نو از ابعاد جدید به بحث محتوای آموزشی در حوزه نظر و عمل است. همچنین نوع تعامل و واکنش به محیط آموزشی، میزان سازگاری و تطبیق با تغییرات موجود را نشان می‌دهد و این معنا را می‌رساند که حجم فعالیتهای اصیل و بدیع دانشجو-معلم بسته به توانایی کنش آنان با ذی‌نفعان آموزشی، دانش‌آموزان و پدیده‌های آموزشی بهبود یافته و ... است.

۴. خودانگاره معلمی

جدول ۴: مفاهیم استخراج شده از مضمون خودانگاره معلمی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
خودانگاره معلمی	تفکرپذیری	خلاقیت‌مندی، استدلال منطقی، نقدورزی، توجیه مسائل، ترکیب نظریه‌ها، سیال‌مندی ذهنی، برانگیختگی ذهنی.
	نگرش‌مندی	کنشگر فعال، دغدغه‌مند آموزشی، کلیت‌بینی، تحول‌آفرینی، انطباق‌پذیری، سیالی ذهنی، تنوع‌طلبی.
	کارکردگرایی	عملکرد چندجانبه، توسعه محیطی، عمل‌گرایی، طراح ایده‌های جدید، تولیدکننده مواد آموزشی، نقطه اتصال آموزش و یادگیری، استخراج اهداف، تبیین‌کننده نوع فعالیتهای یادگیری.

بررسی یافته‌های این مضمون اصلی نشان می‌دهد که معلمی در نظام آموزشی، جریانی است که در کنار توجه به فرایند تدریس محتوای برنامه‌های درسی، باید بستر اجرایی کارکردهای نوآورانه باشد. به عبارتی؛ حوزه عملکرد معلمی فقط منوط به اجرای فعالیتهای برنامه‌ریزی شده و تصمیم‌گیری شده نیست، بلکه این جزء ماهیت معلمی است که نسبت به ساختار موجود آموزش و روندهای حاکم بر آن منتقد باشد و سعی کند جهت‌گیری جدیدی را ایجاد کند. می‌توان گفت که ترسیم نگاره معلمی در ارتباط با مالکیت معنوی، مبتنی بر عناصر سه‌گانه‌ای است که می‌کوشد متناسب با بازخوردهایی که از محیط آموزشی می‌گیرد، رفتار کند. در واقع؛ معلمان نیروهای آموزشی‌اند که بار مسئولیت تغییر و اصلاح در نظامهای آموزشی را به دلیل قرار گرفتن در عرصه عمل و آشنایی مناسب با مسائل آموزشی بر عهده دارند. بنابر این، آنها باید که با شناسایی عوامل و نیازهای بافت آموزشی، در مقام تجربه آموزشی به تحلیل و نقد امورات موجود و ارائه نظر و دیدگاه می‌پردازند و در خلال این امر، به شکل‌گیری نگرش مبتنی بر شواهد آموزشی می‌پردازند تا در موضع عمل، دچار تردید و چندگانگی نشوند. در حقیقت؛ این رویه به صورت چرخه‌ای است که معلمان با تفکر و اندیشه درباره پدیده‌های آموزشی و باور به بهبود آنها، مصمم به اجرای رویکردهای نوآورانه در نظام آموزشی می‌شوند. در نتیجه، مالکیت معنوی معلولی است که تصویرپذیری از قابلیت‌های معلمان برای رشد و توسعه وضعیت موجود و رفتار آموزشی در این مسیر می‌تواند فرایند این نوع مالکیت را تسریع کند.

۵. هویت علمی

جدول ۵: مفاهیم استخراج شده از مضمون هویت علمی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
هویت علمی	شخصیت سازی علمی	خصلت های رفتاری، راهبردهای شخصی در چالش زدایی، کنشهای متمایز، فردیت سازی.
	استقلال معرفتی	خودکفایی شناختی، تسلط بر روندهای علمی، شناسایی عناصر تأثیرگذار، درک فراگیرانه، ایده پردازی، برآوردنگری، بینش ورزی.
	خودتحقیقی	حس پیشرفت گرایی، ارتقای مستمر، رشد همه جانبه قابلیت ها، افزایش عزت نفس، خوداعتمادپذیری دانشی، احساس ارزشمندی.

بررسی یافته های این مضمون اصلی نشان می دهد که تلاش برای تحت مالکیت درآوردن ایده های ذهنی اصلاح گرایانه مبتنی بر داشتن روحیه علمی و نسبت دادن آن به ماهیت و چیستی است که هویت دانشجویان را می سازد. به عبارتی؛ دانشجویان به دنبال این اند که برای حضور اثرگذار خود در بطن جامعه علمی، هویت منحصر به فردی را تدارک ببینند و این هدف را از طریق پرداختن به فعالیتهای پژوهشگرانه در قالب آثار علمی تحقق بخشند. می توان گفت که دانشجو - معلمان با رشد و پرورش ویژگی های رفتار علمی شخصی که مجزا از روحیه و دیدگاه های علمی دیگران است و راهکارهای فردی در حل مشکلات ارائه می دهد، به شخصیت و منش علمی دست می یابند. از طرفی، باورها و اعتقادات علمی آنان بر مبنای تجارب به دست آمده، باعث شکل گیری و ارائه نظریه های استدلال گونه ای می شود که منبث از تسلط علمی آنان بر روند حاکم معرفت گرایانه است و سبب می شود که دانشجویان به استخراج عناصر آموزشی پرداخته، حوزه های علمی را با اتکا به توانایی های خود توسعه بخشند. همچنین آنچه انگیزه بیشتری در رابطه با درگیری دانشجو - معلمان در کنشهای علمی می دهد، متعالی ساختن استعدادها و قابلیتهای فردی است که به معنادار ساختن زندگی شناختی منتهی می شود و فرد احساس ارزشمندی می کند. به طور کلی، هویت علمی شاخصه ای است که رشد مالکیت معنوی دانشجو - معلمان را از طریق پیدا کردن ماهیت علمی شخصی و تلاش برای غنی سازی آن در ارتباط با پدیده های آموزشی تحقق می بخشد.

۶. خودرهبری

جدول ۶: مفاهیم استخراج شده از مضمون خودرهبری

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
خود رهبری	نفوذپذیری	اثر بخشی اقدامات، جایگاه علمی، ارزشمندی کنشها، جریان سازی علمی، حاکمیت علمی، مقبولیت دیدگاهها.
	خودتنظیمی	نظارت فردی، توسعه انگیزه های درونی، کیفیت برخورد با مسائل علمی، سعه صدر علمی، نحوه پذیرش واقعیتهای علمی، درست نگاری حقایق، تسلط بخشی.
	خودآگاهی	خودفهمی علمی، کاوش مستمر سوژه ها، تعمیق مسائل، بینش رفتاری، فراشناخت.

بررسی یافته های این مضمون اصلی نشان می دهد که ایجاد مالکیت معنوی و توسعه آن بستگی به عملکرد خودهدایتی دانشجویان دارد. به عبارتی؛ آنها معلم- پژوهشگرانی اند که با دانش معلمی خود، شکافها و تضادهای موجود را ارزیابی کرده، در موضع یک محقق به رفع این نارسایی ها می پردازند. در واقع؛ آنها تصمیم گیرندگانی اند که با کنکاش فردی و اعتماد به نفس بالا، اقدامات غیر معمول را مدیریت کرده، در مسیر مشخص قرار می دهند. می توان گفت که این مضمون اصلی اشاره به سرشت رهبری گونه معلمان در مطرح کردن ساختارها و چارچوبهای جدید دارد؛ به نحوی که این نوع تمایلات معلمان، برگرفته از تصوراتی است که کارایی علمی شان مسائل و مباحث موجود را تحت الشعاع قرار دهد و در صورت امکان، تأثیر معناداری در ایده های فعلی داشته باشد تا بتوانند ارزشهای علمی خود را ثابت کنند. از طرفی، این جزء ماهیت رهبری است که دانشجو- معلمان واکنش مناسبی نسبت به تجارب به دست آمده داشته باشند تا عملکرد منطقی آنان در خلق موقعیتهای جدید، توجیه درستی برایشان داشته باشد و علاقه و انگیزه پایداری در آنان به وجود آورد. همچنین، قابلیت های معلمان در ادراک و ارزیابی فرصتهای آموزشی و همزادپنداری محیطی، توانایی آنان را در شناسایی نیازهای آموزشی افزایش داده، باعث می شود دانشجو- معلمان به ارائه الگوهای راهبردی حل مسئله بپردازند.

۷. گفتمان سازمانی

جدول ۷: مفاهیم استخراج شده از مضمون گفتمان سازمانی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
گفتمان سازمانی	فرهنگ علمی	هدایتگری فعالیتهای علمی، هدفمند بودن فعالیتها، روزآمدسازی سواد دانشگاهی، دسترسی به ساختار معرفتی، تعمیق دانش علمی.
	شبکه سازی علمی	ارتباطات علمی، همکاری پروژه محور، اشاعه دیدگاهها، مباحثات، طرح پژوهشی، اشتراک علمی، یافته های گروهی، همکاری در تولید.
	کارآفرینی	ساختار تشکیلاتی جدید علمی، راهبردهای جدید تولید علم، اقتصاد علمی، منفعت طلبی، کسب و کارهای جدید.
	تلفیق گرایی	کاربردی ساختن آموخته ها، مبانی عملی دانش، واقعی سازی یادگیری، توازن شناختی، ترکیب ابعاد یادگیری

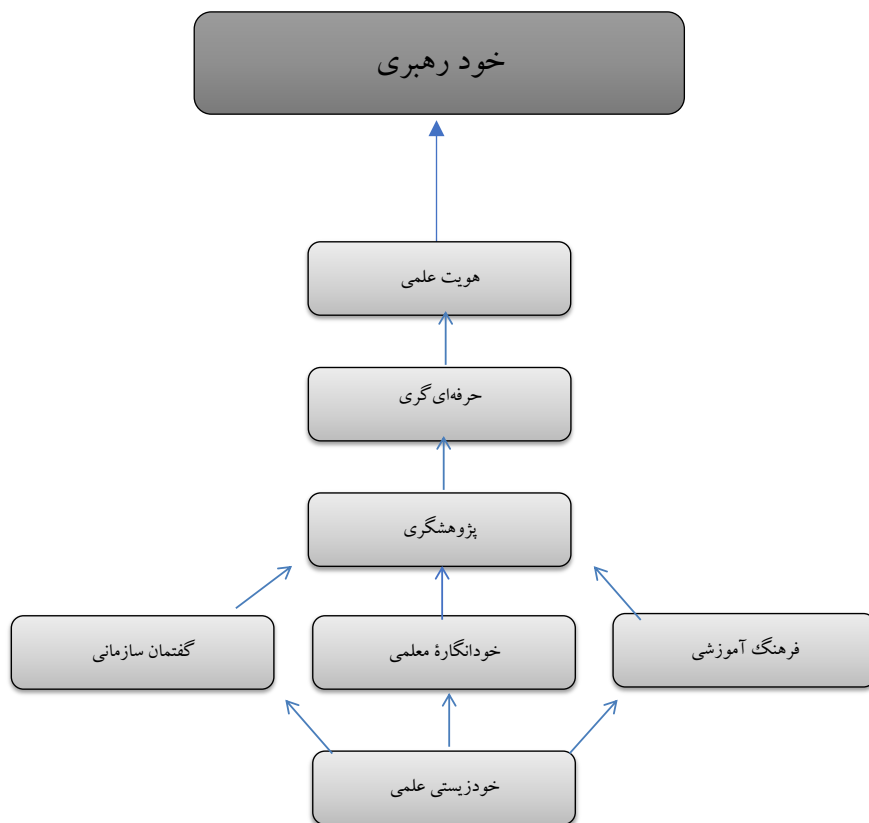
بررسی یافته های این مضمون اصلی نشان می دهد که تهییج دانشجو- معلمان به فعالیتهای علمی که جنبه نظریه پردازی و نقد و اصلاح وضع موجود را داشته باشند، باید مبتنی بر محرکهای محیطی باشد که اقدامات آنها را توجیه کند. به عبارتی؛ دانشجو- معلمان را باید در فضایی قرار داد که به این باور برسند که اجرای برنامه های نوآورانه و دلمشغولی به ارائه ایده های جدید، برای دانشگاه و ساختار دانشگاهی ارزشمند است و علاوه بر آثار مادی، باید آثار معنوی آن مد نظر ذی نفعان قرار بگیرد. می توان گفت که ساختار نظام دانشگاه فرهنگیان به دنبال فراهم کردن بافت علمی است که در آن دانشجویان، متناسب با سطح معرفتی خود، برنامه ریزی حساب شده ای برای توسعه آموزش دانشگاهی داشته باشند و سطوح عالی تر شناخت را در حوزه فعالیتهای معلمی بیاموزند. در این راستا، آنچه می تواند شتاب دهنده آگاهی های علمی آنان باشد، توسعه روابط درون سازمانی با هم اندیشان خود در قالب شبکه های علمی اجتماعی است که رویکرد مبتنی بر مباحثات رشته ای در علوم آموزشی مختلف را دنبال می کند و فعالیتهای آن در راستای برنامه های آموزشی- علمی در موقعیتهای عملی است که می تواند به ایجاد و به کارگیری طرحهای جدید در مدارس منتهی شود. از طرفی، این شرایط در محیط دانشگاهی، می تواند تداعی کننده استفاده از آموخته های شناختی در عمل باشد؛ یعنی چارچوبی که انتظار دارد دانشجو- معلمان جنبه های مختلف یادگیری را در مسیر متعادل نظر- عمل قرار دهند تا بتوانند علاوه بر تولیدات علمی، در رشته تخصصی خود، منافع و فواید آن را به دست بیاورند.

۸. خودزیستی علمی

جدول ۸: مفاهیم استخراج شده از مضمون خودزیستی علمی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
خودزیستی علمی	کثرت گرایی	مطالعات چندرشته‌ای، تنوع دیدگاهی، فراگیرنگری، بررسی دامنه‌دار، توسعه علمی چندبعدی، گستره وسیع دانش.
	هم‌افزایی	معرفت‌شناسی، ارتقای علمی، بسط آگاهی، درک مفاهیم موضوعی، شکل‌دهی دانش، مبانی‌سازی علمی.
	مدیریت دانش	سازماندهی شناخت، گسترش ایده‌های علمی، موقعیت‌شناسی دانش، چگونگی کاربرد دانش، الگوی راهبردی دانش.

بررسی یافته‌های این مؤلفه نشان می‌دهد که پرداختن به فعالیتهای خلاقانه و اندیشه‌ورز در راستای توسعه علمی- اقتصادی در دانشگاه، مستلزم داشتن معرفت کافی از رشته‌های درسی و مفاهیم مربوط به آن است. به عبارتی؛ دانشجو- معلمان برای ارتقای سطح فعالیتهای خود و قرار گرفتن در موضع ارائه دیدگاههای علمی در قالب طرحها، پروژه‌ها، مقالات و متون علمی، مستلزم دیدگاههای علمی اند که به طور مستمر تفکرات و محتوای مطالب علمی رشته‌های موجود را بررسی و مطالعه کنند. می‌توان گفت که دانشجو- معلمان برای تحقق معرفت اصیل آموزشی، نیازمند توسعه ظرفیتهای علمی خود و ارتباط بخشی بین علوم برای سازماندهی بهتر آنها می‌باشند تا بتوانند در بررسی مسائل و پدیده‌های آموزشی، نگاه فراگیر و کامل‌تری داشته باشند. از طرفی، آنها باید به دنبال شکل‌دهی منظم ساختار شناختی خود و استخراج معانی و مفاهیم از این ساختار برای ایجاد راهکارها و برنامه‌های جدید باشند تا بتوانند در روبرویی با موقعیتهای شناختی، واکنش منطقی و استدلالی مناسبی از خود نشان دهند. همچنین برنامه تحصیلی دانشجو- معلمان باید بر مبنای ارتقای دانش معلمی برای تولید اندیشه‌های جدید باشد؛ به نحوی که قابلیت بسط مفاهیم علمی و معنادارسازی آن با پدیده‌های واقعی آموزشی را داشته باشند. به طور کلی، این مضمون اصلی نشان می‌دهد که تلاش دانشجو- معلمان برای کسب دانش بیشتر، زمانی مطلوب است که به بهینه‌سازی علمی نظام آموزشی کمک کند.

نمودار ۱: فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو-معلمان

بررسی نمودار ۱ نشان می‌دهد که فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو-معلمان در گام اول از طریق دانش‌افزایی در حوزه‌های مختلف علمی شروع می‌شود. به عبارتی؛ ایجاد ساختار شناختی منسجم و انعطاف‌پذیری نسبت به جذب ایده‌های جدید، دانشجویان را در موقعیت یادگیر مستمر معرفت علمی قرار می‌دهد. دستیابی به درک و پذیرش دانسته‌های رشته‌های علمی و آکادمیک، شرایط را برای غنی‌سازی و تسریع فعالیت‌های معنوی گرایانه از طریق ابعاد سه‌گانه محیط دانشگاهی، خود ادراکی و استانداردهای آموزشی فراهم می‌کند؛ بدین صورت که دانشجو-معلمان با ترغیب محرک‌های انگیزه‌بخش دانشگاهی، ادراک خود از کارکرد معلمی و نقش آن در آموزش و نیز انتظارات و اهداف نظام آموزشی متمایل به

تحقق مالکیت معنوی و برخورداری از ایده‌های فکورانه، نوآور می‌شوند. از طرفی این ابعاد، دانشجو- معلمان را در مسیر دستیابی به ذهنیت کنجکاو و کاوشگر قرار می‌دهد؛ به طوری که با چالش‌انگیزی و کاربرد رویکرد حل مسئله، به درگیری با مسائل و پدیده‌های آموزشی پرداخته، توانمند به ارائه ایده‌های جدید و بدیع می‌شوند که سبب دستیابی به تخصص و مهارت در رشته‌های علمی از جنبه شناختی، مهارتی و نگرشی می‌شود. در ادامه درک دانشجو- معلمان از عملکرد علمی- آموزشی در حوزه تخصصی باعث شکل‌گیری ماهیتی از خود می‌شود که مشخص‌کننده نوع واکنش آنها به مسائل آموزشی می‌شود و بیانگر دیدگاه و ویژگی‌های علمی آنها در جایگاه یک اندیشمند معرفتی است. در واقع؛ نحوه تشکیل هر یک از این مؤلفه‌ها و ترکیب و ارتباط آنها با یکدیگر مشخص می‌کند که دانشجو- معلمان چه نوع راهبردی را در توسعه علوم مختلف دنبال می‌کنند و قدرت تحلیل آنها از شناسایی تقاضا و الزامات محیط‌های آموزشی تا چه حد است که می‌تواند پاسخگوی نیازهای علمی جامعه ذی‌نفعان باشد. به طور کلی تحقق خود رهبری نشان‌دهنده قابلیت نفوذ و اثرگذاری دانشجو- معلمان بر میزان و حجم خواسته‌های علمی است که آمادگی آنها را برای ارائه نوآوری و خلاقیت در رابطه با پدیده‌های مختلف آموزشی ضروری می‌داند.

اعتباریابی

برای اعتبارسنجی نمودار مربوط به فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان، از ضریب روایی محتوایی یا ضریب لاشه استفاده شد. ابتدا برای هر یک از سؤالات اعتبارسنجی، تعداد افرادی که گزینه ضروری را انتخاب کرده بودند، مشخص و سپس طبق فرمول ذیل به محاسبه روایی محتوایی آنها، اقدام و در نهایت، میانگین روایی محتوایی کل سؤالات محاسبه شد.

$$CVR = \frac{n - N/2}{N/2}$$

تعداد کل متخصصان

_____ - تعداد متخصصانی که گزینه ضروری را انتخاب کرده‌اند

۲

CVR= _____

تعداد کل متخصصان

۲

برای تعیین اعتبار یافته‌ها، ضریب لاشه دارای یک جدول تصمیم‌گیری است که حداقل مقدار روایی لازم را بر اساس تعداد افراد متخصص شرکت‌کننده در پاسخگویی به سؤالات تعیین کرده است. تصمیم‌گیری درباره روایی محتوایی لاشه به شرح جدول ۹ است.

جدول ۹: جدول تصمیم‌گیری درباره CVR

تعداد متخصصان	حداقل مقدار CVR قابل قبول بر اساس تعداد متخصصان نمره‌گذار
۵	۰/۹۹
۶	۰/۹۹
۷	۰/۹۹
۸	۰/۸۵
۹	۰/۷۸
۱۰	۰/۶۲
۱۵	۰/۴۹
۲۰	۰/۴۲
۲۵	۰/۳۷
۳۰	۰/۳۳
۴۰	۰/۲۹

با توجه به جدول ۹، حداقل روایی لازم زمانی که تعداد افراد متخصص شرکت‌کننده در پاسخگویی به سؤالات ۱۲ نفر باشد، برابر ۰/۴۹ است. از آنجا که تعداد افراد شرکت‌کننده در اعتبارسنجی نتایج این تحقیق ۱۲ نفر بوده و مقدار روایی به دست آمده در همه

تبیین فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان ... ♦ ۱۳۳

سؤالات (۴۰ سؤال) به جز سؤال ۲۵، بیشتر از حداقل روایی لازم است، می توان نتیجه گرفت که متخصصان مربوطه، نتایج به دست آمده این تحقیق را تأیید کرده اند. همچنین در مجموع نیز میانگین روایی برابر ۰/۶۵. به دست آمده که تأیید کننده کل نتایج تحقیق است.

جدول ۱۰: روایی محتوایی سؤالات اعتباریابی

ردیف	تعداد پاسخ ضروری	تعداد پاسخ مفید	تعداد پاسخ غیر ضروری	ضریب لاشه
۱	۹	۲	۱	۰/۵۰
۲	۱۱	۱	۰	۰/۸۳
۳	۱۱	۰	۱	۰/۸۳
۴	۹	۳	۰	۰/۵۰
۵	۱۰	۱	۱	۰/۶۶
۶	۱۱	۰	۱	۰/۸۳
۷	۱۰	۱	۱	۰/۶۶
۸	۱۲	۰	۰	۱
۹	۱۰	۲	۰	۰/۶۶
۱۰	۹	۳	۰	۰/۵۰
۱۱	۹	۲	۱	۰/۵۰
۱۲	۱۱	۱	۰	۰/۸۳
۱۳	۱۲	۰	۰	۱
۱۴	۱۰	۱	۱	۰/۶۶
۱۵	۱۰	۱	۱	۰/۶۶
۱۶	۱۱	۱	۰	۰/۸۳
۱۷	۹	۳	۰	۰/۵۰
۱۸	۹	۲	۱	۰/۵۰
۱۹	۱۰	۱	۱	۰/۶۶
۲۰	۱۲	۰	۰	۱

۰/۶۶	۱	۱	۱۰	۲۱
۰/۵۰	۰	۳	۹	۲۲
۰/۶۶	۰	۲	۱۰	۲۳
۰/۵۰	۰	۳	۹	۲۴
۰/۳۳	۱	۳	۸	۲۵
۰/۵۰	۱	۲	۹	۲۶
۰/۵۰	۱	۲	۹	۲۷
۰/۶۶	۰	۲	۱۰	۲۸
۰/۸۳	۰	۱	۱۱	۲۹
۰/۸۳	۰	۱	۱۱	۳۰
۱	۰	۰	۱۲	۳۱
۰/۶۶	۱	۱	۱۰	۳۲
۰/۶۶	۱	۱	۱۰	۳۳
۱	۰	۰	۱۲	۳۴
۰/۵۰	۱	۲	۹	۳۵
۰/۵۰	۲	۱	۹	۳۶
۰/۵۰	۱	۲	۹	۳۷
۰/۶۶	۰	۲	۱۰	۳۸
۰/۶۶	۰	۲	۱۰	۳۹
۰/۵۰	۱	۲	۹	۴۰

(د) بحث و نتیجه‌گیری

آنچه از پژوهش حاضر به عنوان قابلیت‌های دانشجو- معلمان در حوزه فعالیت‌های دانشگاهی مطرح شده است، فقط مبتنی بر انگیزه‌های آنان در راستای توجه به فراگیری محتوای برنامه‌های درسی و مهارت‌های برآمده از آن برای تدریس صرف در کلاسهای درس نیست، بلکه تأکید بر رویکرد معلمی به منظور توسعه دانش معلمی با محوریت دستیابی به اندیشه‌ها

و دارایی‌های معنوی است که این بعد از حرفه معلمی می‌تواند آموزش و تدریس را از حالت یکنواختی و سکون دریاورد. به عبارتی؛ تجهیز دانشجو- معلمان به اقدامات معنویت‌گرایانه با منشأ عقلانی در حوزه آموزش و پرورش، ترسیم فضایی است که تعاملات علمی و پویایی نهادهای آموزشی، اولویت آن تلقی می‌شود. بنابر این، سعی بر این است که دانشجو- معلمان قبل از ورود به محیط‌های کلاس درس این ذهنیت را ایجاد کنند که حرفه معلمی ترکیبی از تجارب به دست آمده در کنار ایجاد تجارب جدیدی است که می‌تواند آموزش و یادگیری را تسهیل و معنادار کند. در نتیجه، فراهم کردن شرایط، وابسته به احساسی است که مالکیت دانشجو- معلمان را در حوزه فعالیت‌های معنوی از نوع عقلانی به دنبال دارد. در پژوهش حاضر نیز محقق به دنبال این است که مؤلفه‌ها و شاخصه‌هایی که می‌توانند شرایط را برای این بعد از مالکیت فراهم آورند، شناسایی کند تا مخاطبان آموزشی بتوانند همپای تغییرات علمی، هم در حوزه اجرا و هم در حوزه نظر، توانمندی‌های خود را ارتقا بخشند. این شاخصه‌ها عبارتند از:

۱. فرهنگ آموزشی: فعالیت و پشتکار در حوزه اقدامات علمی، در چارچوب فرهنگ آموزشی مشخصی تعریف شده است. به عبارتی؛ این فرهنگ و شخصیت برخاسته از آن است که تعیین می‌کند میزان، حجم و چشم‌انداز اقدامات افراد به طور عام و دانشجو- معلمان به طور خاص، در چه محدوده‌ای باشد. در واقع؛ محرک‌های ذهنی نمایانگر فرهنگ خاص، به وضعیت آموزشی ماهیت می‌بخشند و این معنا را تداعی می‌کنند که مسئولیت و تکلیف دانشجو- معلمان در اجرای کارکردهای معلمی در محیط دانشگاهی شامل چه ابعادی می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که محرک و انگیزه اصلی برای برخورداری از دارایی‌های معنوی دانشگاهی، ذهنیت پویای دانشجویان برای برآورد نیازهای آموزشی آینده و بررسی و پردازش علمی آنها به صورت نظام‌مند در چارچوب محیط‌های علمی است. همسو با این یافته‌ها، نتایج پژوهش اردم^۱ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که فلسفه آموزشی معلمان که منبعث از نگرش‌های ذهنی‌شان نسبت به پدیده‌های آموزشی است، ماهیت و میزان فعالیت آنان را در حوزه طراحی برنامه‌های درسی تعیین می‌کند. می‌توان گفت که ساختار دانشگاه فرهنگیان باید با توسعه رویکردهایی به منظور تلقین مفهوم عملکرد معلمی در حوزه آموزش و تدریس دانشجو- معلمان، استانداردها و معیارهای عملکردی برای مخاطبان آموزشی تعریف کند. به عبارتی؛ باید طرحواره کارکرد معلمی با ابعاد مختلف آن و گستره خدمات

آموزشی که می‌تواند ارائه دهد، نیازسنجی و تعریف شود. به طور کلی، این مؤلفه در بر گیرنده نوعی نگرش حاکم بر فضای محیط‌های آموزشی دانشگاه و ارتباط آن با جایگاه معلمی و میزان تعامل آن با تحولات جهانی دانش در حوزه قابلیت‌های تحول‌گرایانه آموزش‌دهندگان است.

۲. پژوهشگری: مالکیت معنوی دارای ماهیت هدفمند عقلانی است که مستلزم به کارگیری ابزارهای تولید علم و دانش برای تحقق کیفیت نظام‌های دانشگاهی معلم‌محور است. در واقع؛ دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی علمی این هدف را از طریق پیاده‌سازی برنامه‌های مختلف ترکیبی پژوهشگرانه دنبال می‌کنند؛ بدین صورت که تسریع این روند در کنار حمایت دانشگاه‌ها از طرح‌های پژوهشی دانشجویان، مستلزم باورمندی دانشجو-معلمان به ذهنیت کنج‌کاو است که ظاهر و باطن پدیده‌های آموزشی را در چارچوبی یکپارچه ببینند و ارتباط بین عناصر این چارچوب را شناسایی و تبیین کنند. یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر این است که توسعه مالکیت معنوی دانشجو-معلمان مستلزم استفاده از برنامه‌های درسی معلم‌پژوهانه در راستای کشف مسائل چالش‌انگیز با استفاده از تجارب به دست آمده برای ارائه پیشنهادها، آموزشی متنوع است. همسو با این یافته‌ها، نتایج یافته‌های پرنس (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که خلق تفکرات و اندیشه‌های نو برای به کارگیری مطلوب، در عمل مستلزم فراهم کردن فضای پژوهشگرانه برای دانشجو-معلمان در محیط دانشگاه است. یافته‌های مطالعه حسینی‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) نیز نشان می‌دهد که اجرای طرح‌های پژوهشی معلم‌محور بر مبنای دانش جمعی معلمان، تجارب شناختی، قابلیت‌های پژوهشگری و توسعه حرفه‌ای آنان اتفاق می‌افتد. می‌توان گفت که جهت‌گیری دانشگاه‌ها در تربیت معلمان آموزشگاهی، تأکید صرف بر یادگیری محتوای آموزشی و درسی نباشد، بلکه ماهیت فعالیت‌های معلمی، رویکرد پژوهش‌محوری را دنبال کند. در حقیقت؛ بسترسازی نوع فعالیت‌های دانشجو-معلمان از تدوین اهداف و عناصر برنامه‌های درسی، مانند شیوه انجام فعالیت‌ها، با تأکید بر روش‌های فرایندی صورت گیرد؛ برنامه‌هایی که چارچوب یادگیری را به سمت پروژه‌های آموزشی معلم‌مداری سوق می‌دهند. به طور کلی، توسعه این قابلیت معنوی گرایانه، مستلزم تعریف نقش پژوهشگری برای فعالیت‌های معلمی و کسب تجارب جدید و متنوع آموزشی است.

۳. حرفه‌ای‌گری: توجه به بعد تخصصی کار در فعالیت‌های آموزشی، سرنخ‌های ذهنی گسترده‌ای را در اختیار دانشجو-معلمان قرار می‌دهد که با ایجاد ارتباط بین آنها، نواقصات

و نیازهای ضروری را شناسایی کرده و درصدد تدوین برنامه‌هایی برای رفع آنها باشند. به عبارتی؛ قرار گرفتن در بطن واقعیات علمی حرفه مربوط، استلزامات رشته‌های درسی را عیان می‌سازد و این استعداد را در مخاطبان خود رشد می‌دهد که از زاویه و دید همان حرفه به روند چگونگی اجرای اقدامات توجه کنند و بهتر از دیگران تشخیص دهند که مهارت‌گری و فعالیتهای اجرا شده در چه مرحله‌ای قرار دارد تا بتوانند متناسب با موقعیت مشاهده‌شده، به تدوین برنامه‌ها و اجرای عملکرد مطلوب بپردازند. یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که تخصص‌محوری دانشجو- معلمان در مهارت طراحی و تحلیل برنامه درسی در یک مسیر تعاملی متقابل با دانش‌آموزان و ذی‌نفعان آموزشی، با ایجاد ساختار و الگوهای جدیدی از خلق فرصتهای یادگیری می‌انجامد. همسو با این یافته‌ها، نتایج مطالعه اسکات و همکاران^۱ (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که تخصص معلمان در الگوهای طراحی به ایجاد خلاقیت در ارائه برنامه‌های تحصیلی و انتقال یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند. همچنین نتایج پژوهش کرمی و همکاران (۱۳۹۹) بیانگر این است که قابلیت‌های تدوین و برنامه‌ریزی دانشجو- معلمان در فرایند آموزش و تدریس ناشی از آگاهی حرفه‌ای آنها از مطالب و محتوای برنامه‌های درسی است. می‌توان گفت که دانشگاه‌ها با ابتکار عمل در زمینه نیازسنجی موقعیتهای آموزشی به ارزیابی و برآورد قابلیت‌های معلمی در حوزه الزامات مطرح‌شده بپردازند و با اعتبارسنجی محورهای به دست آمده از این نیازسنجی‌ها، دانشجو- معلمان را به تولید رویکردهای جدید در ارتباط با این محورها ترغیب کنند و به تحقق نتایج حاصل از آن در کلاسهای درس واقعی، مانند دوره‌های کارورزی معلمان یا فعالیتهای عملی آنها بپردازند. به طور کلی این شاخص نشان می‌دهد که توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان مبتنی بر میزان تخصص آنها در حوزه‌های آموزشی است؛ زیرا حرفه‌ای‌گری و دانش تخصصی تعیین‌کننده میزان تولید علم در زمینه‌های مختلف دانشگاهی است.

۴. خودانگاره معلمی: درک واقعی عملکرد معلمان، منوط به شناخت دقیق کارکردهای

معلمی است. به عبارتی؛ با آگاهی درست از نقش معلم در نظام آموزشی، برداشتهای مفهومی اصیلی از وظایف این حرفه به دست می‌آید. باید گفت اگر دانشجو- معلمان با توجه به تغییرات جهانی آموزش و روندهای حاکم بر آن، تصور درستی از انتظارات معلمی داشته باشند و این مسئولیت را برای او در نظر بگیرند که کار معلمی فقط آموزش و تدریس بر روال گذشته نیست و آنان اصلاحگر همان آموزشی‌اند که در کلاسهای درس پیاده می‌کنند و

شرایط و عناصر حاکم بر تدریس را دوباره تعریف می‌کنند. نتایج یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که فهم معلمی به عنوان یک حرفه‌ای که دیدگاه متفکرانه‌ای در برخورد با مسائل آموزشی دارد و سعی می‌کند با جدیت راهکارهایی برای پیاده‌سازی ایده‌های نوآفرینانه مطرح کند، محرکی برای ایجاد اندیشه‌های معنوی است. همسو با این نتایج، یافته‌های پژوهش مایردریک و فلیشر (۲۰۲۲) بیانگر این است که طراحی نحوه پیاده‌سازی محتوا در حوزه‌های موضوعی، برگرفته از تفکرات و منطقی است که معلمان در محیط‌های آموزشی از خود نشان می‌دهند. همچنین یافته‌های مطالعه انگولولو و کاناندجیو (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که تمرین بازتابی دانشجو- معلمان موجب توسعه اثربخش آنها در راستای بهبود عملکردهای عقلانی، اجتماعی و آموزشی می‌شود. می‌توان گفت که برنامه‌های دانشگاهی باید برای ارتقا نقش معلمان در توسعه نظام آموزشی با محوریت منافع سازمانی به راهبردهای تحلیل شخصیت علمی- آموزشی معلمان بپردازد و خصوصیات و ویژگی‌های معلمان را در حوزه دانش معلمی که شامل معرفت آکادمیکی، نگرش و عملکرد معلمان است، تعریف کند. همچنین برنامه‌های تربیتی در سطوح مختلف دانشگاهی برای ترسیم مفهوم معلم سازنده، تدوین و طراحی شود؛ برنامه‌هایی که با تأکید بر آماده‌سازی ذهنی دانشجو- معلمان و در راستای تعامل چندجانبه با رشته‌های علمی است و می‌تواند بر اساس رویکرد هزینه- فایده، نقش خود را در تولیدات آموزشی با ماهیت علمی تعیین کند. به طور کلی، خود انگاره معلمی به معنای ایجاد تصویری منطقی و علمی از معلمان در راستای ایجاد منافع شناختی برای ساختار مربوطه با بعد معنوی آن است که در مقام اجرا به تحقق هدف نایل می‌شود.

۵. هویت علمی: تلاش برای دستیابی به واقعیتی از خود در تعامل با محیط‌های علمی- آموزشی، اصلی است که یکی از دغدغه‌های مهم دانشجو- معلمان به حساب می‌آید. به عبارتی؛ دانشجو- معلمان همیشه در این تکاپو باشند که نقش خود را در ارتباط با مسائل علمی تعریف کنند. بدین صورت که واکنشها و عملکرد آنها را به فردی باشد که مشخص‌کننده ویژگی‌ها و خصوصیات علمی آنهاست؛ یعنی با ایجاد یک هویت آشکار از قابلیت‌های علمی، شخصیت دانشی و شناختی خود را در عمل نشان دهند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که هویت‌پذیری دانشجو- معلمان از بعد شناختی با اتکا به توانایی‌های علمی و توسعه همه‌جانبه استعدادها، منجر به ایجاد شخصیت علمی آنان شده، روند خلق اندیشه‌های تازه و اصیل را فراهم می‌سازد. همسو با این نتایج، یافته‌های مطالعه یاکیم چوک

و کازاچنوک^۱ (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که سطح بالای استقلال شناختی معلمان، فرصت ترکیب اطلاعات مختلف برای ارائه منابع در اشکال گوناگون را می‌دهد. همچنین نتایج پژوهش بخشی جهرمی و همکاران (۱۴۰۱) نشان می‌دهد که هویت علمی دانشجو- معلمان به ارتقای فرهنگ کارآفرینی می‌انجامد. می‌توان گفت که به منظور شکل‌گیری ماهیت علمی دانشجو- معلمان، فعالیتهای دانشگاه فرهنگیان باید مبتنی بر راهبرد غنی‌سازی علمی باشد؛ بدین نحو که دستیابی به اهداف این راهبرد، زمانی امکان‌پذیر است که فرایند آموزش دانشجویان در حرفه معلمی، در مسیر یادگیری تدریجی قرار گیرد. به عبارتی؛ ایجاد هویت علمی، وابسته به نوع تکالیفی باشد که توانایی تحلیل و استنباط علمی دانشجو- معلمان را در به کارگیری آن مورد تأکید قرار دهد و این فرصت را داشته باشند که از طریق دانش‌افزایی تدریجی در حوزه معلمی، قدرت تولید و خلق روشها، راهکارها و شرایط مطلوب آموزشی را داشته باشند. به طور کلی، زمانی مالکیت معنوی دانشجویان توسعه پیدا می‌کند که روند شکل‌گیری هویت آنان از بعد علمی کامل‌تر شود و قدرت استدلال عقلانی، منبعی برای توجیه چگونگی ارائه دیدگاهها و راه‌حلهای نوآورانه باشد.

۶. خودرهبری: مسئولیت‌پذیری برای پیاده‌سازی دیدگاهها و تفکراتی که بیانگر خلاقیتها و راهکارهای اصیل برای حل مسائل آموزشی است، مستلزم سازماندهی یا نظم‌دهی رفتار فردی است. به عبارتی؛ هدایت مناسب وظایف بر عهده گرفته‌شده، کیفیت تصمیم‌گیری دانشجو- معلمان را در انتخاب شیوه‌های درست دانش‌افزایی تحت تأثیر قرار می‌دهد و این امکان را فراهم می‌سازد که طرز مواجهه با پدیده‌های آموزشی و نحوه اداره آنها برای دانشجویان قابل توجیه باشد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که شناخت و درک عمیق مفاهیم رشته‌های علمی و رشد قابلیت‌های درونی، مانند منطق‌گرایی علمی، قدرت اثرگذاری دانشجو- معلمان را در رهبری فعالیتهای نوآفرینانه افزایش می‌دهد. همسو با این نتایج، یافته‌های مطالعه یلماز و چلبی (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که مالکیت معنوی به عنوان یکی از عناصر اخلاق علمی در توسعه پژوهشهای تحلیل‌گرانه اطلاعات، مورد تأکید نظامهای آموزشی است. می‌توان گفت که توسعه توانمندی‌های خودرهبرانه دانشجو- معلمان در راستای مالکیت معنوی، باید منوط به ارائه فعالیتهایی باشد که حس خودانگیختگی آنها را در خلق ایده‌های نوآورانه و تولیدات علمی ارتقا دهد. به عبارتی؛ محوریت تکالیف محول‌شده، مبتنی بر انگیزه‌های فردی و جمعی دانشجو- معلمان باشد که نقش یک جریان

تأثیرگذار را در گسترش تفکرات و توسعه مهارت‌های با اصالت دارد و عزت نفس و ارزشمندی اقدامات آنان را نشان دهد. به طور کلی این مضمون نشان‌دهنده این است که اتکا به توانایی‌های فردی و کنترل و نظارت مستمر آنها، انگیزه‌ها و احساسات دانشجویان را در راستای میل به پیشرفت علمی افزایش داده، رهبریت آنها را بر روند توسعه مفاهیم علمی دوام می‌بخشد.

۷. گفتمان سازمانی: شرایط و جو حاکم بر محیط‌های علمی، متناسب با ایده‌ها و اهدافی است که هر ساختار دانشگاهی برای خود تعریف کرده است؛ بدین صورت که اتاقهای فکر هر مجموعه‌ای به برنامه‌ریزی برای واکنش مناسب نسبت به پدیده‌های محیطی جامعه و تقاضاهایی که جامعه هدف دارد، پردازد و سعی کند در عمل، راهبردهایی را به کار گیرد که منافع آن متناسب با الزامات و انتظاراتی باشد که دانشگاه به خاطر آن موجودیت علمی پیدا کرده است. در واقع؛ محیط‌های علمی باید چارچوبهایی داشته باشند که با آینده‌نگری خاص خود، به دنبال ترغیب فعالیتهای خاص توسط نیروی انسانی، به ویژه دانشجویان باشند تا بتوانند گفتمان و دیدگاه مد نظر خود را پیش ببرند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دانشگاهها با توسعه فرهنگ علمی به ایجاد گروههای پژوهشی دانشجویی در راستای تولید علمی در قالبهای مختلف پرداخته، به استفاده از آن برای حل معضلات آموزشی می‌پردازند. همسو با این نتایج، یافته‌های مطالعه سوهایمی و همکاران^۱ (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که تعاملات اعضای دانشگاهی و حمایت ساختار دانشگاه از ایده‌های تولیدی، منجر به توسعه مدیریت مالکیت معنوی دانشجویان با تجاری‌سازی دانش به دست آمده می‌شود. همچنین یافته‌های مطالعه یشنکولوا و همکاران (۲۰۲۲) بیانگر این است که حمایت دانشگاه از فعالیتهای آموزشی و پژوهشی دانشجو- معلمان، منجر به فعالیتهای خلاقانه و نوآفرینانه پایدار می‌شود. می‌توان گفت که دانشگاه فرهنگیان باید فلسفه دانشگاه مسئله‌محور را در اولویت کارهای آموزشی و پژوهشی دانشجویان خود قرار دهد؛ به نحوی که دانشجو- معلمان با درک فعالیتهای جامعی که در روند تحصیل آنان حاکم است، به سمت مهارت‌محوری در حرفه معلمی سوق داده شوند که برآیند آن، استفاده از محصولات آموزشی و پژوهشی جدید و تازه در کلاسهای درس است. همچنین برای ایجاد چنین شرایطی در فضای دانشگاهی، باید ویژگی‌هایی را برای اهداف دانشگاه تعریف کرد که پیامد آن، شکل‌گیری ذهنیت تمدن‌ساز فعالیتهای علمی است. به طور کلی این مضمون اصلی نشان می‌دهد که نیروی محرکه اصلی

و ترغیب‌کننده دانشجو- معلمان به خلق آثار بدیع و تازه در فضای دانشگاه، گفتمانهایی اند که برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت در حوزه نوآوری تحت تأثیر قرار می‌دهند.

۸. خودزیستی علمی: شناخت علمی از مسائل و پدیده‌های محیط‌های آموزشی محرک انگیزه‌بخشی است که به طور مستمر توسط دانشجو- معلمان دنبال می‌شود. دانشجو- معلمان سعی می‌کنند تا خود را در موقعیت تعادل شناختی قرار دهند و با ترکیب عناصر و اجزای شناختی خود، الگوهای جدیدی از طرح و برنامه‌های آموزشی ارائه کنند. به عبارتی؛ زندگی شناختی، فرایند مادام‌العمری است که برای سازگاری با محیط باید در مقام یک معلم، اندیشه و تفکراتی برای بهبود وضع موجود ارائه کرد. یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که اقدامات دانشجو- معلمان برای یادگیری گستره وسیعی از مطالب علمی و تداوم‌بخشی آن از طریق مدیریت بهتر شناخت فردی، منجر به ایجاد اندیشه‌ها و نگرشهای جدیدی در رابطه با نحوه آموزش و تدریس می‌شود. همسو با این یافته‌ها، نتایج پژوهش یاسینی و همکاران (۱۴۰۱) بیانگر این است که محوریت الزامات معنوی در آموزش و پرورش بر مبنای پیشرفت اقدامات علمی معلمان در محیط‌های آموزشی است. همچنین یافته‌های مطالعه آریگو و همکاران^۱ (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که دانش محتوایی تربیتی دانشجو- معلمان با توسعه یادگیری، مشارکت، برنامه‌ریزی و تعامل، به توسعه الگوهای فراگیر تحول‌آفرین در حوزه آموزشی می‌انجامد. در این زمینه دانشگاه‌ها باید فرصت‌های یادگیری متنوعی را فراهم کنند که بیشتر ماهیت خودروایتی از فعالیتها و نتایج اقدامات آن برای دانشجو- معلمان داشته باشد و آنها بتوانند از طریق کنشهای معلم‌محوری مانند روایت‌پژوهی و در قالب برنامه‌های درسی مختلفی مانند کارنمای معلمی، دروس کارورزی و ... اندوخته‌های علمی خود را هم در حوزه نظر و هم در حوزه عمل، سازماندهی کنند و بر مبنای آن، معرفت علمی خود را معنادار سازند تا این فعالیتها بتواند قدرت زایشی برای ارائه دیدگاههای جدید داشته باشد. به طور کلی، انباشت دانش موضوعی و تسلط بر آن توسط دانشجو- معلمان، زمینه خلق آثار جدید و توسعه تفکرات نوآندیشانه را در حوزه مفاهیم مختلف علمی فراهم می‌کند. در حقیقت؛ می‌توان گفت که مالکیت معنوی وجود یک حس خودپنداره مثبت در دانشجو- معلمان است که برانگیزاننده پایداری در راستای تولید اندیشه‌های جدید برای جامعه آموزشی است و بستری است که می‌تواند عرصه رقابت را در ارائه نظریه‌های جدید در حیطه‌های مختلف آموزشی- علمی برای آنها فراهم سازد. بنابر این، دانشگاه فرهنگیان در کنار سایر فعالیتهای

دانشگاهی به این نتیجه رسیده است که پرورش معلمان باسواد و آگاه به علوم و فنون علمی مستلزم ارائه خدمات آموزشی با کیفیت با هدف دستیابی به نوآوری‌های علمی بدیع و اصیل است تا بتواند پشتوانه‌ای برای روزآمدسازی مراکز و مؤسسات آموزشی باشد.

پیشنهادهای پژوهشی

- پژوهش درباره نقش فرهنگ آموزش معلمی در راستای ارتقای کارکردهای پژوهشی دانشجو- معلمان.
- پژوهش درباره الزامات مهارت‌های کارآفرینی در پرورش نگرشهای دانشجو- معلمان در فرایند تدریس.
- پژوهش درباره تبیین ماهیت خودرهبری در شکل‌گیری کنشهای انتقادی دانشجو- معلمان.
- پژوهش درباره تعامل بین ابعاد هویت معلمی در غنی‌سازی کارکرد شناختی دانشجویان.

پیشنهادهای کاربردی

- الگوی پژوهش‌محوری در توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان در برنامه‌های درسی مورد توجه قرار گیرد.
- نسبت به نیازسنجی مناسب فعالیتهای آموزشی در راستای پرورش قابلیت‌های نوآورانه دانشجو- معلمان در چارچوب تدریس اقدام شود.
- توسعه مهارت‌های علمی در اولویت طرح‌های آموزشی نظام آموزشی قرار گیرد.
- نسبت به فعال‌سازی بیشتر انجمن‌های آموزشی- علمی در حوزه فعالیتهای تدریس پژوهی اقدام شود.

تبیین فرایند توسعه مالکیت معنوی دانشجو- معلمان ... ♦ ۱۴۳

منابع

- بخشی جهرمی، م؛ ا. کاووسی، م. معظمی و ج. حسین پور سعادت آبادی (۱۴۰۱). «تدوین الگوی توسعه فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه فرهنگیان». مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ش ۱۱ (۲): ۵۴۶-۵۲۳.
- حسینقلی زاده، ر؛ م. گلمکانی، ن. آهنگیان و ش. بنی اسد (۱۴۰۰). «تجارب زیسته معلمان از نحوه اجرای طرحهای درس پژوهی و اقدام پژوهی در مدارس ابتدایی». راهبردهای نوین تربیت معلمان، ش ۷ (۱۲): ۲۶-۱.
- سرمد، ز؛ ع. بازرگان و ا. حجازی (۱۳۹۶). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگاه.
- کرمی، ز؛ ف. سراجی و ی. معروفی (۱۳۹۶). «برنامه درسی روایت پژوهی و توسعه حرفه‌ای دانشجویان: طراحی الگوی برنامه درسی». نظریه و عمل برنامه درسی، ش ۵ (۹): ۶۹-۱۰۴.
- کرمی، ز؛ ژ. ده بزرگی و خ. صفر نوده (۱۳۹۹). «تحلیل مهارت نگارش در نومعلمان رشته زبان و ادبیات فارسی؛ مطالعه موردی: برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان». توسعه حرفه‌ای معلم، ش ۵ (۳): ۴۹-۳۱.
- یاسینی، ع؛ ا. شیری و ح. کریمی تبار (۱۴۰۱). «شناسایی سازوکارهای توسعه و نگهداشت نومعلمان در نظام آموزش و پرورش». مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ش ۱۱ (۲): ۱۴۸-۱۲۱.
- Arrigo, V.; A. Lorencini Junior & F.C.D. Broietti (2022). "The Pedagogical Content Knowledge (PCK) of a Chemistry Student Teacher: An Experience in Pre-Service Education". *International Journal of Research in Education and Science*, 8(1): 167-186.
- Cahoy, D.R. & T.H. Murphy (2021). "The Name Game: Merging the Business and Law of Trademarks". *Journal of Legal Studies Education*, 38(1): 37-73.
- Elliott, T. & M. Pedler (2018). "Collaborative Knowledge and Intellectual Property: An Action Learning Conundrum". *Action Learning: Research and Practice*, 15(1): 18-27.
- Erdem, C. (2021). "Testing the Relationships between Teachers' Curriculum-Design Orientations and Their Underlying Educational Philosophies". *Curriculum Matters*, 17: 83-104.

- Ezer, F. & S. Aksut (2021). **"Opinions of Graduate Students of Social Studies Education about Qualitative Research Method"**. *International Education Studies*, 14(3): 15-32.
- Fraser-Pearce, Jo. (2022). **"Spiritual Education as a Subspecies of Relational Education?"**. *British Journal of Religious Education*, 44(1): 112-121.
- Garcia-Aracil, A.; S. Monteiro & L.S. Almeida (2018). **"Students' Perceptions of Their Preparedness for Transition to Work after Graduation"**. *Active Learning in Higher Education*, 22(1): 49-62.
- Gordon, R.A. & B.M. Superfine (2021). **"Who Owns Educational Products Developed with Federal Funds? Intellectual Property Rights in PreK-12 Education"**. *Journal of Education Policy*, 36(4): 557-575.
- Harisuddin, A. (2021). **"Islamic Spiritual Education in the Tradition of Bapalas Bidan in Banjar Tribe, Indonesia"**. *Dinamika Ilmu*, 21(1): 81-100.
- Harris, K.I. (2022). **"Caring for the Hearts and Souls of Young Children: Acknowledging Spiritual Intelligence"**. *Childhood Education*, 98(1): 22-31.
- Kohout-Tailor, J. & K.E. Sheaffer (2020). **"Using Open Educational Resources to Empower Student Creators"**. *Journal of Electronic Resources Librarianship*, 32(1): 11-18.
- Lindqvist, H.; M. Weurlander, A. Wernerson & R. Thornberg (2021). **"Talk of Teacher Burnout among Student Teachers"**. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(7): 1266-1278.
- Meierdirk, C. & S. Fleischer (2022). **"Exploring the Mindset and Resilience of Student Teachers"**. *Teacher Development*, 26(2): 263-278.
- Ngololo, E.N. & L.N. Kanandjebo (2021). **"Becoming Reflective Practitioners: Mathematics Student Teachers' Experiences"**. *Journal of Research and Advances in Mathematics Education*, 6(2): 128-141.
- Perines, H. (2021). **"Educational Research Training in Teacher Training Programs: The Views of Future Teachers"**. *International Education Studies*, 14(1): 76-85.
- Schreglmann, S. & Z. Kazanci (2016). **"The metaphorical perceptions of teacher candidates towards the concept of "creative teacher"**. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3(3): 21-34.
- Scott, L.; L. Bruno, T. Gokita & C.A. Thoma (2022). **"Teacher Candidates' Abilities to Develop Universal Design for Learning and**

- Universal Design for Transition Lesson Plans".** *International Journal of Inclusive Education*, 26(4): 333-347.
- Soykurt, M. & H. Uzunboylu (2018). **"The impact of creative activities integrated into curriculum for tolerance education and teachers reflections"**. *Quality and Quantity*, 52: 913-927.
 - Suhaimi, N.S.; M.A.S. Abdul Halim & H.A. Hashim (2022). **"Commercialization of Academic Research: Assessing the Perception of Academicians at a Public University in Malaysia"**. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 14(1): 59-76.
 - Thomas, D.R. (2006). **"A General inductive approach for qualitative data analysis"**. *American Journal of Evaluation*, 27(2): 237-246.
 - Van Dusen, V. (2013). **"Intellectual Property and Higher Education: Challenges and Conflicts"**. *Administrative Issues Journal: Education, Practice, and Research*, 3(2): 1-13.
 - Wallace, M. & S. Reinman (2018). **"Expanding the Intellectual Property Knowledge Base at University Libraries: Collaborating with Patent and Trademark Resource Centers"**. *Issues in Science and Technology Librarianship*, 88: 1-8.
 - Yakymchuk, N.V. & V.V. Kazachenok (2018). **"Developing Cognitive Independence of Future Informatics Teachers by Multimedia Tools"**. *European Journal of Contemporary Education*, 7(3): 581-597.
 - Yeshenkulova, E.; A. Uspabayeva, U. bdigapbarova, A. Rysbayeva, G. Rysbayeva & D. Gaukhar (2022). **"Development of the Spiritual and Creative Potential of Future Teachers in the School-University System"**. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(4): 1347-1358.
 - Yilmaz, Y. & C. Celebi (2022). **"Views of Information Technologies Teachers on the Effects of Values Education on Informatics Ethics"**. *International Online Journal of Education and Teaching*, 9(1): 506-530.
 - Zhang, H. (2021). **"The Construction of Innovative Education Curriculum System for High School Students: Based on the Practice of "Workshop + Project" Innovative Education Curriculum of Zhengzhou No. 12 Middle School, China"**. *Science Insights Education Frontiers*, 9(2): 1265-1281.
 - Bakhshi Jahromi, M.; E. Kavousy, M. Moazami & J. Hosseinpour Saadatabadi (2022). **"Developing Model of Entrepreneurship Culture Development in Farhangian University"**. *Educational and Scholastic Studies*, 11(2): 523-546.
 - Hosseingholizadeh, R.; M. Golmakani, N. Ahanchian & S. Baniasad (2022). **"Understanding Teachers' Lived Experience of Conducting the Lesson Study and Action Research Programs in Primary Schools in Mashhad"**. *New strategies for teacher Education*, 7(12): 523-546.

- Karami, Z.; F. Seraji & Y. Marufi (2017). "A Narrative Inquiry Curriculum & Professional Development of Student-Teachers in Farhangian University: Design Curriculum Model". *Journal of Theory & Practice in Curriculum*, 5(9): 69-104.
- Karami, Z.; J. Dehbozorgi & K. Safarnavadeh (2020). "Analysis of writing skills in theachers of Persian language and literature (Case Study: Farhangian University Internship Program) ". *Teacher Professional Development*, 5(3): 31-49.
- Sarmad, Z.; A. Bazargan & A. Hejazi (2017). **Research methods in behavioral sciences**. Tehran: Agah.
- Yasini, Y.; A. Shiri & H. Karimitabar (2022). "Identifying the Mechanisms of Development and Retention of Novice Teachers". *Educational and Scholastic Studies*, 11(2): 121-148.